

Реформа правосуђа на прагу реформе

Нема тог „тајминга“ у којем би била одређена прошле најновије одлуке Уставног суда о враћању нереизабраних судија и тужилаца, које су Високи савет судства и Државно веће тужилаца одбили и на општем избору 2009. године и после, у ревизији реизбора. Исти је случај и кад је реч о одлуци објављеној прошле недеље којом је утврђено да су неуставне чак 22 одредбе Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине!

Високи савет судства је поводом прве одлуке којом су усвојене жалбе 120 нереизабраних судија и наложено да буду враћени у року 60 дана, оценио да је Уставни суд „преузео надлежност Високог савета судства да бира судије, чиме је нарушио Уставом утврђену самосталност и независност овог органа“. Након што је усвојено још око 200 судијских и 120 жалби нереизабраних тужилаца, није било нових саопштења.

Запажања о „тајмингу“, да су одлуке објављене у вакууму власти, јер нова влада није формирана, а моћни делови одлазеће још не могу ни да сагледају оквире своје последице снаге или слабости, како се примећује на другој страни, не одузимају тежину чињеници да је, по оцени правних стручњака, Уставни суд своје одлуке донео у оквирима важећег устава.

Председница Друштва судија Србије Драгана Бољевић поздравља одлуке Уставног суда о усвајању жалби нереизабраних судија и тужилаца. Оне за правосуђе значе почетак отклањања негативних последица реформе.

Уставни суд је на овај начин, у ствари, фактички поништио последице реизбора у погледу избора судија који су од раније имали сталну судијску функцију - каже Бољевић, и додаје да се Друштву судија „одлука чини сасвим логична и правно доследна“. Међутим, по њеним речима, та струковна асоцијација види као проблем то што је „у брижљиво написаној одлуци Уставни суд, у ствари само говорио о грешкама Високог савета судства“.

Јако се трудио да не помене своју одлуку из јула 2009, којом је у ствари одбацио иницијативу Друштва судија за оцену уставности Закона о судијама којим је у ствари уведен реизбор. Издвојила бих судију Оливеру Вучић која је од почетка тврдила да је реизбор неуставан и увек је издвајала мишљење с тим у вези. Наиме, Уставни суд је у тој својој одлуци рекао да сам Устав предвиђа прекид сталности судијске функције и да је то оправдано практично сваки пут када дође до реорганизације државне власти. Оно што је опасно јесте што је та одлука опстала у правном саобраћају и може да буде правни основ за било коју следећу власт, ако не ову можда неку следећу да поново врши реизбор судија - упозорава Бољевић.

А, реизбор је нешто што је показало своје страшно лице у протекле три године и што је ваљда уверило све у Србији да то никад није смело да се деси. Странцима је то било јасно, али не и у Србији. Никад не може да се нађе добро решење кад се на такав начин крене

Део стручњака у области права, сматра да нека гласовита нагађања

о „тајмингу“ објављивања одлука у суштини показују да се из неог разлога којекуде помало заборавило да је надлежност Уставног суда заштити највишег правног акта државе, Устава, законитости, људских и грађанских права, као и колика је моћ одлука тог суда.

Сасвим сигурно је да постоје неке политичке околности које су вероватно утицале на то да се

Уставни суд ослободи, да тако кажем, претеране политичке сензибилности приликом доношења својих одлука - верује и Драгана Бољевић.

Не желећи да се упунта у разматрање о коментарима у смислу да се Уставни суд препоручује новим властима, председница Друштва судија, пак, посебно наглашава реалност да је на мајским изборима дошло до промене председника Републике и промене кабинета председника.

Напоменућу да је у Резолуцији Парламентарне скупштине Савета Европе, која је усвојена 25. јануара

ове године, у тачки 10.81 наведено да „Парламентарна скупштина остаје забринута због утицаја који председник има на правосуђе“.

Рекла бих да вероватно има различитих врста разлога због којих се Уставни суд у вези с реизбором судија, ето одједном сложио скоро у свему са Друштвом судија, али првенствено бих рекла да је одушио тај утицај председника Републике и његовог кабинета на правосуђе који је био изузетно снажан. При томе је и читав његова странка на различите начине вршила незапамћен притисак на правосуђе и медије - наводи Бољевић.

Друштво судија је на Скупштини одржаној 26. маја усвојило Декларацију поводом реизбора судија као и ревизије тог процеса у којој се на Високи савет судства односи већи број значајних закључака.

Ми смо навели да је Високи савет судства апсолутно изгубио сваки кредибилитет и поверење и шире и стручне јавности, као и да овај Високи савет судства, иако је изабран пре годину дана, апсолутно нема више легитимитет да наставља да одлучује о тако важним питањима. По мом мишљењу одлука Уставног суда којом су прихваћене жалбе нереизабраних судија је, на неки начин, пресуда и овом и претходном саставу Високог савета судства у једном ширем смислу, да нису били, да тако кажем, довољно квалификовани да обављају тај одговорни посао који им је дат. У Декларацији Друштва судија и у нашим смерницама ми сматрамо да је дошло време да што пре буде омогућено да се у потпуности промени састав Високог савета судства. У трећој тачки је усвојен закључак да је последња трећина судија Уставног суда, петоро које је изабрао Врховни касациони суд 2010. године, у сукобу интереса - истиче Драгана Бољевић.

Прворазредна тема актуелног тренутка односи се на потенцирање питања евентуалне промене Устава Србије, које се потеже откако је донет 2006. године.

Сматрам да нема места промени Устава - каже Драгана Бољевић. - Ствар је у томе како ћемо се ми понашати и како ћемо примењивати Устав и законе које имамо. Мислим да, уколико постоји добра воља, могу и у оквиру овог Устава да буду донети сасвим квалитетни закони у складу с европским стандардима и да на такав начин могу бити примењивани. Не видим разлога да се Устав стално мења.

Кад је о правосуђу реч, предстојећи период можда би могао да се означи као „реформа реформе“, а

меље правне државе и довели судије и тужнице у нестабилан положај. Потребно је у потпуности ревидирање процеса реформе правосуђа која се спроводи од 2009. године, оцењују Симон Габорјо и Ханс-Ернст Бочер у извештају, коме се, кажу упућени, придаје велики значај. У анализи о ефектима процеса општег избора и „ревизије реизбора“, као и пратећих прописа, експерти констатују да је „за судије у Србији неизвесност постала принцип“.

Нарушавање правне државе је таквих размера да је тај процес код судија изазвао осећање застрашености што је неспојиво са њиховом независношћу. Неизвесност положаја судија и тужилаца довео је до

Жестока критика

Експерти у области права европске судије Симон Габорјо и Ханс-Ернст Бочер у свом извештају као први потез предлажу „стављање ван снаге неопходности избора судија који су у јулу 2009. године обављали судијску функцију“. Статус кандидата Србије у ЕУ моћи ће даље да се развије само ако се у овој држави установи поверење у судску власт и успостави њена независност и непристрасност. У том погледу, ЕУ је заинтересована за развој ситуације. Треба делати конкретно како би се напokon отвориле перспективе за демократско правосуђе у Србији, подвлачи се у експертском извештају.

У самом врху својих предлога Габорјо и Бочер, поред осталог, истичу „потребу да се спроведу структуралне промене у институцијама које су учествовале у поступцима ВСС, ДВТ, чак и Уставном суду“.

Извесно је да искорак у том правцу може очекивати подршка и помоћ Европе коју је забринуло стање после реформе. Наиме, европским институцијама је пре неколико дана достављен извештај о реформи правосуђа у Србији, који су сачинили европски експерти судије Симон Габорјо и Ханс-Ернст Бочер.

Спровођењем реформе у Србији правосуђе је претрпело талас удара који су дубоко уздрмали те-

стварне несигурности. Сусрели смо се са великим бројем српских судија и тужилаца и можемо да кажемо да у њиховим редовима, и то готово код свих, влада страх. Они су дубоко забринути за своју будућност коју виде као нестабилну. Осећају све негативне последице непоштовања принципа сталности и независности, истакли су у извештају Симон Габорјо и Ханс-Ернст Бочер

■ Јаска Јаковљевић